Arkeologisk förundersökning 2022

Tuna 73:1, fornlämning L1988:5974

DETALJPLANELÄGGNING

Landskrona kommun
Skåne län

SKÅNE ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2022:18

Per Sarnäs

Arkeologisk förundersökning 2022

Tuna 73:1, fornlämning L1988:5974

DETALJPLANELÄGGNING

Landskrona kommun
Skåne län

Skånearkeologi AB
Per Sarnäs
Midgårdsgatan 3
216 19 Malmö
Tel: 0708-82 78 16
E-post: info@skanearkeologi.se
Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2022
Tuna 73:1,
fornlämning L1988:5974
Detaljplaneläggning
Landskrona kommun
Skåne län

Skånearkeologi
Rapport 2022:18

Författare: Per Sarnäs
Grafisk form: Anders Gutehall
Omslagsbild: Undersökningsområdet från sydväst

Kartor: © Lantmäteriet/Metria ordernr 5101947

© Skånearkeologi 2022

Innehåll

Inledning 5

Syfte och metod 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Undersökningsresultat 5
Utvärdering 6

Referenser 6

Tekniska och administrativa uppgifter 7

Figur 1. Karta över Skåne med Landskrona kommun med Ven markerat med blått.

Figur 2. Fastighetskartan över Ven med fornlämningsbegräsningen för Tuna bytomt (L1988:5974) markerad med blå linje. Undersökningsområdet är markerat med rött
©Lantmäteriet

Inledning

Med anledning av att Landskrona kommun avsåg att detaljplanelägga fastigheten Tuna 73:1 i syfte att bygga bostäder, beslutade länsstyrelsen Skåne om en arkeologisk förundersökning då den västra delen av fastigheten berörs av Tuna medeltida och historiska bytomt (fornlämning L1988:5974).

Syfte och metod

Förundersökningens syfte var att ge Länsstyrelsen ett fördjupat beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämning. Förundersökningens skulle fastställa och dokumentera fornlämningens avgränsning inom planområdet, karaktär, datering och komplexitet samt ta tillvara fornfynd.

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i form av sökschaktning med grävmaskin. Schakt och anläggningar mättes in med en RTK-GNSS.

Topografi och fornlämningsmiljö

Ven ligger mellan Själland och Skåne, ca 5 km från den skånska kusten och ca 9 km från den Själland. Ön är ca 7,5 km² stor och har knappt 400 åretruntboende. Landskapet är öppet och domineras av jordbruk. Underlaget utgörs av moränlera som lämpar sig väl för odling. Tuna omnämns första gången i skriftliga källor 1670 (Skånsk ortnamnsdatabas) Tun betyder inhägnad eller inhägnat och är en ovanlig namnbildning i Skåne (Hallberg 1973).

Ön är glest befolkad vilket medfört ett lågt exploateringstryck och därmed få uppdragsarkeologiska undersökningar. Tycho Brahes Uranienborg har däremot blivit föremål för en del arkeologiska undersökningar. I Tuna by har endast en lite mer omfattande arkeologisk undersökning genomförts. Hösten 1989 genomförde UV Syd en slutundersökning inom ett ca 3 000 m² stort område i samband med att man planerade uppföra 30 villor inom fastigheten Tuna 13:22. Vid undersökningen konstaterades tre bebyggelsefaser. Den äldsta fasen daterades till 3200–2300 f.Kr. och tolkades som delvis tillhörande Gropkeramisk kultur. Det framkom även rabbad keramik vilket ger en datering till yngre bronsålder. Lämningarna utgjordes av gropar, härdar och hyddbottnar samt fynd av flintredskap och keramik. Nästa fas daterades till medeltid (1100–1500). Lämningarna utgjordes av lerbottnar, stolphål, gropar, rännor, brunnar, ugnar och en källare. Bland stolphålen kunde 14 hus urskiljas varav ca sex daterades till bebyggelsefas 2 medan övriga hus daterades till bebyggelsefas 3, Nyare tid. Det äldsta huset har troligen uppförts redan under 1100-talet och var byggt med träsyll. De flesta husen bestod dock av nergrävda stolpar (Lövgren 1993). Strax norr om denna undersökning (Tuna 13:4) genomfördes en schaktningsövervakning 1989 av ett ca 200 m² stort schakt. I schaktet framkom en stenpackning med en bredd av 0,7–0,9 m, tvärs över de fem meter breda schaktet. Stenarna var 0,2–0,3 m stora (Jansson 1989).

Knappt 300 m sydost om undersökningsområdet genomfördes en arkeologisk utredning 2006 inom ett ca 1 200 m² stort område varvid endast en härd framkom (Bondesson Hvid 2006).

Undersökningsresultat

I syfte att avgränsa fornlämningen upptogs tre sökschakt i västra delen av undersökningsområdet. Tre sökschakt med en sammanlagd yta av 233 m² upptogs med grävmaskin. Schaktens utsträckning i öster styrdes av vad som framkom i dem.

Underlaget var något skiftande men huvudsakligen mycket lerigt och svårschaktat. Det förekommer ett stråk med större stenar diagonalt över undersökningsområdet.

Fornlämningsbegränsningen i Fornsök baserad på Storskifteskartan från 1792 får anses stämma ganska väl med den underjordiska verkligheten (figur 3).

I västra delen av undersökningsområdet framkom gropar eller gropsystem som troligen utgör lertäkter för material till husens väggar och golv. Det förekom nästan inga

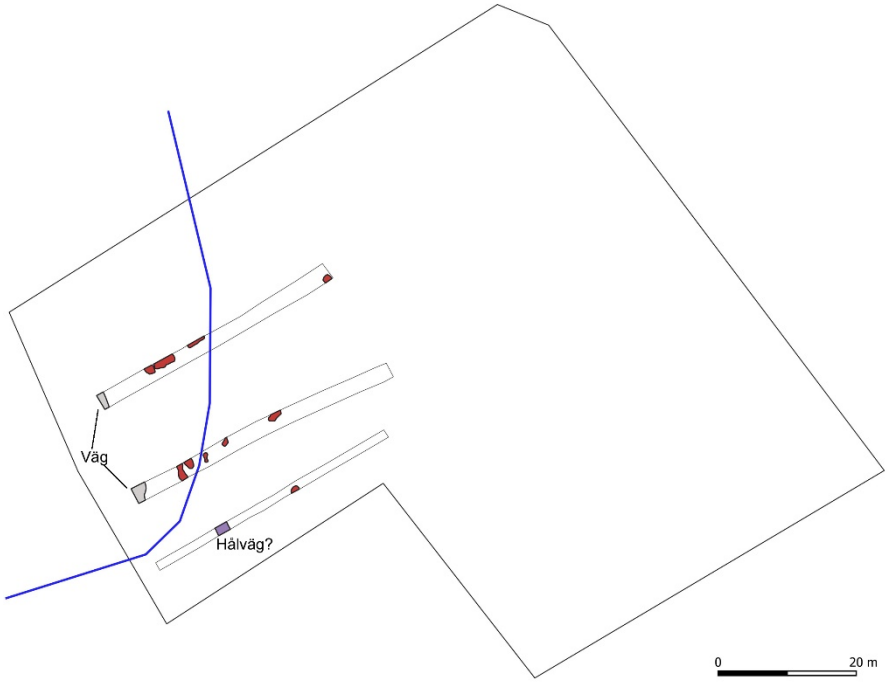

Figur 3. Kartan visar undersökningsområdet, de tre sökschakten och framkomnma anläggningar. Gropar är markerade med brunt. Fornlämningsbegränsningen för Tuna bytomt är markerad med blå linje.

fynd i ytan på anläggningarna. Det som påträffades utgjordes av små tegelbitar och enstaka ben. I en mindre grop framkom dock lite yngre rödgods med sen datering, 1700-tal eller yngre. I schakt 1–2 framkom något som troligen utgör rester efter en äldre sträckning av Landsvägen. Resterna utgjordes av svaga fördjupningar med hårdgjord yta av småsten liknande knadder. Stenarna är dock inte valda och lagda med omsorg såsom en stenläggning. I västra delen av schakt 3 framkom ett lager med mycket tegel och taktegel. Troligen utgör dessa tegelrester ett raseringslager efter det hus man kan se på Storskifteskartan från 1792. Några keramikskärvor av sent yngre rödgods bedöms vara från som äldst 1700-tal. Teglet hade ”moderna” dimensioner vilket ger en eftermedeltida datering. Det framkom inga grundstenar eller nedgrävning i schaktet efter huset. I schakt 3 framkom dessutom något som mest liknade en hålväg. En fördjupning liknande de som framkom i schakten 1–3 med en yta av småsten i botten. Möjligen kan den kopplas samman med den dikesliknande gropen i schakt 2.

UTVÄRDERING

Fornlämningsbegränsningen för Tuna bytomt (L1988:5974) har visat sig stämma tämligen väl med det som framkom vid den arkeologiska förundersökningen. De lämningar som framkom utgjordes av gropar/gropsystem med få fynd i ytan. En undersökning skulle troligen inte generera något mer omfattande fyndmaterial och deras vetenskapliga potential får anses mycket begränsad.

Referenser

Litteratur

Bondesson Hvid, B. 2006. Tuna 4:35 St Ibbs socken Landskrona kommun Skåne. Rapport över arkeologisk utredning 2006. Wallin kulturlandskap och arkeologi. Rapport 2006:31.

Hallberg, G. 1973. Skånes ortnamn. Serie A bebyggelsenamn. Del 16 Rönnebergs härad och Landskrona stad.

Opublicerat material

Jansson, P. 1989. Fastighet Tuna 13:4. S:t Ibbs socken, Landskrona kommun. Rapport över arkeologisk förundersökning. Landsantikvarien i Malmöhus län, Skånes Hembygdsförbund.

Lövgren, A. 1993. Skåne, S:t IBB, Tuna by 13:22. Arkeologisk för- och slutundersökning 1989. Riksantikvarieämbetet. Byrån för Arkeologiska Undersökningar.

Kartmaterial
Fastighetskartan
Storskifteskarta 1792

Internetreferenser
Fornsök
Lantmäteriet historiska kartor
Skånsk ortnamnsdatabas

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-47199-2021
Skånearkeologis diarienummer 202222

Län ..... Skåne
Kommun ..... Landskrona
Socken ..... Sankt Ibb
Fastighet ..... Tuna 73:1
RAÄ-nummer ..... L1988:5974/ Sankt Ibb 65:1

Koordinatsystem ..... Sweref 99 TM
N koordinat 6198552
E koordinat 355755
M ö.h. 34–37

Fältarbetstid 2022-10-29
Antal arbetsdagar 1
Antal arkeologtimmar 8
Antal maskintimmar 10

Undersökningsområde ..... 6 780 m^2
Undersökt yta ..... 233 m^2

Projektansvarig ..... Per Sarnäs
Uppdragsgivare ..... Landskrona kommun

Arkivmaterial i form av shp-fil, digitala foton och rapportoriginal förvaras på Lunds universitets historiska museum